

Postboks 1301
N-8602 MO

Medlem av: **UIS, Union Internationale de Spéléologie**
attaché à l'UNESCO, cat. B
Medlem av: **FORF, Frivillige Organisasjoners**
Redningsfaglige Forum

Bankkonto 4516.12.77650
Org.nr. 983 664 423
<http://www.speleo.no/>
ngf@speleo.no

Deres ref:

Vår ref:
\grott. Skognesdalen\2010

Dato:
26. desember 2010

•
NVE — Konesjonsavdelingen
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
nve@nve.no

KONSESJONSSØKNADER FOR REGULERING OG UTBYGGING AV VASSDRAG I SKOGNESDALEN I TROMSØ KOMMUNE.

Norsk Grotteforbund (NGF) viser til deres Høring av konsesjonssøknader for regulering og utbygging av vassdrag i Ullsfjord og ny 132 kV kraftledning fra Steinnes til Skarmunken koblingsanlegg, Tromsø kommune i Troms fylke av 24.08.2010. Vi ønsker med dette å gi en uttalelse til denne høringen.

Vår uttalelse er delt i 4:

1. Om Norsk Grotteforbund og vårt arbeid for grottevern
2. Karst- og grotteforekomster innenfor planområdet
3. Norsk Grotteforbunds uttalelse til konsesjonssøknaden
4. Forhold som gjør norske grotter verneverdige

1. OM NORSK GROTTFORBUND OG VÅRT ARBEID FOR GROTTVERN

Norsk Grotteforbund er et nasjonalt samarbeidsorgan for enkeltpersoner og lokalorganisasjoner som driver med grotting. NGF arbeider blant annet for å sikre at grotting utøves på en vernemessig forsvarlig måte og bidra til at verdifulle grotter ikke ødelegges eller skades av inngrep. Dette skjer ved utgivelse av Norsk Grotteblad, og innspill/uttalelser i saker av betydning for karst og grotter. Grotter er meget sårbare og representerer både estetiske og forskningsmessige verdier, se nedenfor. Verdiene i grottene kan bli skadet/ødelagt både av souvenirjegere, industri- eller utbyggingsvirksomhet eller ren og skjær vandalisme.

Norsk Grotteforbund har grottevern som en del av sin formålsparagraf, se §§ 3 og 4 i vedtektene på www.speleo.no/vedtekt.htm. Denne uttalelsen gis med bakgrunn i våre vedtekter og i vedtak på årsmøtet i 1992.

Norsk Grotteforbunds vedtekter.

Norsk Grotteforbund har grottevern som en del av sitt formål. I vedtektenes §3 FORMÅL står det:
"NGF skal generelt virke for:

-...

-...
-Grottevern.
- ..."

I vedtektenes §4 GROTTTEETIKK står det:

"NGF og NGFs medlemmer forplikter seg til:

-Å verne alle grotter mot miljøfremmed ferdsel, og å begrense ferdselen i sårbare grotter.

-Å følge lover og regler som gjelder for fredede grotter. Disse lover og regler skal være retningslinjer for ferdsel alle grotter, enten de er fredet eller ikke."

Vedtak på Norsk Grotteforbunds årsmøte i 1992.

Til årsmøtet i Norsk Grotteforbund i 1992 hadde et utvalg, det såkalte Grottevernutvalget, lagt frem 2 forslag til avstemming. Det første forslaget gjaldt vernepolitiske uttalelser og ble enstemmig vedtatt. Punkt 2 i forslaget var som følger (gjengitt fra Norsk Grotteblad nr. 25, se vedlegg 6):

2. NGF går inn for at et utvalg av de mest verneverdige og sårbare grotteforekomstene blir stengt for all ferdsel, herunder også for NGF's medlemmer. Enkelte unntak, f.eks. for vitenskapelige undersøkelser, kan forekomme.

.....

2. GROTTTE- OG KARSTFOREKOMSTER INNENFOR PLANOMRÅDET

Med planområdet mener Norsk Grotteforbund både selve vassdraget som det søkes om å få bygge ut og traséer for nødvendige veier og overføringsledninger som bygges i tilknytning til kraftanlegget. NGF vil påpeke at erfaringene fra tidligere vannkraftutbygging viser at byggingen av overføringsledningene ofte er mer konfliktfylte enn utbyggingen av selve kraftanlegget. NGF mener derfor at det i utrednings-, planleggings- og utbyggingsarbeidet må tas de samme hensyn for traséer for nødvendige veier og overføringsledninger som det tas for selve utbyggingsområdet.

Grotter og karst dannes i kalkførende bergarter, i områder med kalkførende bergarter er det alltid muligheter for å finne nye, verdifulle grotter og karstforekomster. Øst for Store Rieppevatnet er det et bredt nord-sør-gående belte med marmor i berggrunnen (jfr. kartportalen www.ngu.no/kart/arealisNGU/), altså ideelt for grottedannelse. I dette området er det nylig oppdaget en mengde større og mindre grotter, jfr. vedlagte flyfoto, og elva i dalen forsvinner og kommer frem igjen flere ganger. Det lengste underjordiske elveløpet er på hele 1000 meter i luftlinje, noe som er uvanlig langt til å være i Troms fylke. Det er også en mengde flotte marmorformasjoner i området. Norsk Grotteforbund vil påpeke at det generelt er lite grotteområder i Troms og at grotteområder av den størrelsen det her kan være snakk om er spesielt sjeldent.

I tillegg til grottene nevnt ovenfor kan det i hele området være ukjente grotter av forskjellig størrelse og verneverdi.

På side 3 i konsesjonssøknaden står det: *I vår vurdering vil viktige momenter blant annet være ... miljøvirkninger.* Grotter inneholder ofte store naturverdier og Norsk Grotteforbund mener derfor det er naturlig at miljøpåvirkningen på grotter og grotteforekomster blir en del av utredningsarbeidet som skal gjøres. I vassdragsreguleringslovens § 12 punkt 16 står: *Det bør pålegges konsesjonæren å unngå ødeleggelse av naturforekomster og områder når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.* Denne bestemmelsen står også i industrikonsesjonsloven. Norsk Grotteforbund vil derfor gjøre oppmerksom på at grotter er viktige også fordi de kan inneholde viktige både vitenskapelige og historiske verdier, se del 4 av denne uttalelsen: FORHOLD SOM GJØR NORSKE GROTTTER VERNEVERDIGE.

I konsesjonssøknaden beskrives de 2 alternative søknadene fra hhv. Troms Kraft Produksjon AS og Skognes og Stordalen Kraftlag AS og Småkraft AS. Norsk Grotteforbund mener at i en sak som dette

bør 0-alternativet, altså ingen utbygging, også være med og beskrives på samme måte som utbyggingsøknadene blir beskrevet.

I spørsmål om vassdragsutbygging vil NGF generelt gå inn for 0-alternativet, altså ingen utbygging. Ingen utbygging gir naturlig nok minst risiko for at grotter blir skadet eller ødelagt. Fordi det som nevnt ovenfor ennå finnes mange uoppdagete/ukjente grotter er 0-alternativet det eneste alternativet som garantert ikke vil skade eller ødelegge verneverdige grotter.

Troms Kraft sine planer vil sannsynligvis ødelegge flere grotter i elvedalen rett øst for Store Rieppevatnet. I hele denne dalen er det som nevnt ovenfor en mengde større og mindre grotter og elva forsvinner og kommer frem igjen flere ganger. I Troms Kraft sin søknad planlegges det både å ta elva som renner gjennom grottene og ødelegge den største utforskede grotten i området med rør og vei. Forslaget fra Skognes og Stordalen Kraftlag vil ikke ødelegge på langt nær så mye, mesteparten av anleggene vil da ligge utenfor området med kjente grotter.

Det beste ville være å unngå kraftutbygging i dette flotte området. Men hvis ikke ønsker Norsk Grotteforbund at Skognes og Stordalen Kraftlag AS og Småkraft AS og ikke Troms Kraft Produksjon AS får konsesjon.

Hvis det blir startet utbygging vil NGF be om at det settes som betingelse at utbyggerne må være på vakt ovenfor ev. grotter de måtte trenge inn i i forbindelse med utbyggingen. Hvis det oppdages nye grotter i området vil vi be om at grottas verneverdier og kvaliteter kartlegges før utbyggingen fortsetter.

3. NORSK GROTTFORBUNDS UTTALELSE TIL UTKASTET TIL KONSESJONS-SØKNADER FOR REGULERING OG UTBYGGING AV VASSDRAG I SKOGNESDALEN I TROMSØ KOMMUNE

På grunnlag av det ovenforstående gir Norsk Grotteforbund følgende uttalelse når det gjelder arbeidet med konsesjonssøknader for regulering og utbygging av vassdrag i Skognesdalen:

- 1. Norsk Grotteforbund mener at vannkraftutbygging i Skognesdalen i Tromsø kommune kan skade og i verste fall ødelegge verneverdige grotter i området. Vi ønsker derfor ingen utbygging og går inn for det som vi ovenfor har kalt 0-alternativet.**
- 2. Hvis det blir vedtatt at det skal gis konsesjon til vannkraftutbygging i Skognesdalen ønsker Norsk Grotteforbund at konsesjonen skal gis til Skognes og Stordalen Kraftlag AS og Småkraft AS. Vi mener at deres utbyggingsforslag vil være mye mer skånsomt for grottene i området enn forslaget til Troms Kraft Produksjon AS.**
- 3. Hvis det skal bygges nye overføringsledninger ønsker Norsk Grotteforbund at disse bygges i eksisterende ledningstraseer i den grad slike finnes, ev. at gamle ledninger opprustes. Ved å benytte eksisterende traséer minskes risikoen for ødeleggelse.**
- 4. Hvis det blir startet utbygging vil NGF be om at det settes som betingelse at utbyggerne må være på vakt ovenfor ev. grotter de måtte trenge inn i i forbindelse med utbyggingen. Hvis det oppdages nye grotter i området vil vi be om at grottas verneverdier og kvaliteter kartlegges før utbyggingen fortsetter.**

4. FORHOLD SOM GJØR NORSKE GROTTOR VERNEVERDIGE

Nedenfor beskrives 6 av de forhold som gjør norske grotter verneverdige:

1. Grotter inneholder mange spesielle geologiske forekomster, som ofte er unike for grotter. Her nevnes dryppstein, månemelk (et såkalt "halvorganisk" og osteaktig stoff), vannroderte steiner,

vanneroderte fjellvegger m.v. Disse har det ofte tatt flere tusen år å danne, samtidig er de ofte meget lette å ødelegge.

2. Forskning har vist at grotter er unike databaser for kunnskap om hvordan klima, fauna, flora og isbreer har utviklet seg i Norge (og i andre land) gjennom de siste millioner år. Denne kunnskapen kan tilegnes fra i hovedsak 2 kilder: Ved studier av sedimenter og andre levninger i grottene og ved å studere alderen på speleothemer (dryppstein) i grottene.
 - A. Det er meget vanskelig å finne sedimenter på landoverflaten i Norge som er eldre enn siste istid. Bare på meget beskyttede steder og der hvor iserosjonen har vært liten, f.eks. i grotter, har det vært mulig for eldre sedimenter å bli bevart frem til vår tid. Et godt eksempel på dette er isbjørnknoklene som ble funnet i ei grotte i Kjølpsvik i 1991, se fotokopi fra Nordlands Framtid lørdag 8. januar 1994. Disse knoklene har siden blitt datert til å være 115.000 år gamle. Et annet eksempel på historiske funn i grotter er den 2900 år gamle bålplassen som i 1994 ble funnet i ei grotte i Ofoten-området, se kopi av artikkel i Aftenposten 20.05.1996.
 - B. Studier av en fossil dryppstein fra Rana (datert til ca ½ million år vha. den såkalte Uran-serie dateringsmetoden) har fortalt oss at vi hadde tre på hverandre følgende varme perioder (mellomistider) hvor det var furu- og bjørkeskog under klimabetingelser som til dels var bedre enn i dag.
3. Mange grotter har med sitt absolutte mørke og ofte lave energitilgang utviklet spesielle økosystemer. De norske hule-økosystemene er foreløpig lite undersøkt. Vi kan forvente at disse økosystemene, små og store, kjente og ukjente, vil være svært følsomme for forstyrrelser.
4. Mange grotter har blitt brukt til gravkamre og inneholder dermed store arkeologiske verdier. Et eksempel på dette er Daumannshola på Fauske, se kopi av artikkel fra Norsk Grotteblad nr. 34.
5. Grotter er viktige som vannreservoar og grunnvannskilder og grottevann kan være viktige for å spore ev. forurensninger. Videre kan vann i grotter være viktige som indikatorer for generell vannkvalitet. Grotter kan også være en meget gunstig plass for å forske på vannkvalitet, vannforurensning osv.
6. Selve eksistensen av grotter, deres beliggenhet og retning m.v. kan gi mye informasjon om tidligere tiders klima og istider. Slik informasjon er vanskelig å få fra andre kilder. Dette gjør at selve området der det finnes grotter er verneverdig i seg selv.

Med vennlig hilsen

Anders Westlund
Nestleder i Norsk Grotteforbund

Kopi:

* Tromsø kommune v/enhet for plan og næring, epost: postmottak@tromso.kommune.no

* Fylkesmannen i Troms v/Miljøvernavdelingen, epost: postmottak@fmtr.no

Vedlegg:

1. Flyfoto over området sør for Lille Rieppetind med kjente grotteåpninger inntegnet.
2. *Noen synspunkter på dannelsen av kalksteinsgrotter*. Av: Stein-Erik Lauritzen.
3. Kopi fra Nordlands Framtid lørdag 8. januar 1994 om 115 000 år gamle bjørneknokler i ei grotte i Tysfjord.
4. Kopi fra Aftenposten 20.05.1996 om en 2900 år gammel bålplasse som i 1994 ble funnet i ei grotte i Ofoten-området.
5. Kopi av artikkel fra Norsk Grotteblad nr. 34 om Daumannshola på Fauske.
6. Kopi av vedtak 6 fra NGFs årsmøte i 1992 (kopiert fra Norsk Grotteblad nr. 25).